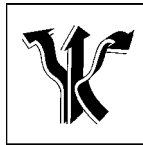

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ”
(для бакалаврів)**

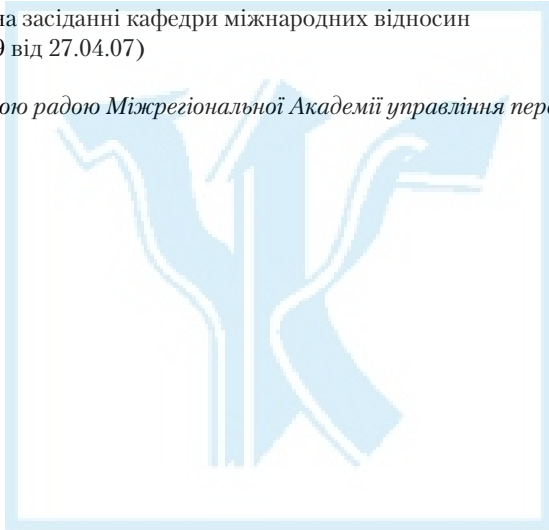
МАУП

Київ 2007

Підготовлено доцентом кафедри міжнародних відносин *А. Г. Гольцовим*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол № 9 від 27.04.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Гольцов А. Г. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Фізична географія країн світу” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2007. — 48 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з дисципліни “Фізична географія країн світу”, зокрема плани лекцій, теми для самостійної роботи, питання для самоконтролю, тести, теми рефератів, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

“Фізична географія країн світу” є однією з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки студентів, що навчаються за спеціальністю “Країнознавство” напряму “Міжнародні відносини”. На науковій фізико-географічній основі мають ґрунтуватися стійкі комплексні знання студентів про країни світу, які необхідні майбутнім фахівцям з країнознавства.

Задля глибокого засвоєння найважливіших знань про закономірності географічної оболонки Землі, а також її просторову диференційованість на окремих материках планети, крім аудиторних занять, велике значення має самостійна робота студентів. Самостійна робота студентів спрямована на формування в них як умінь та навичок навчальної діяльності, так і професійних знань, якостей, умінь тощо. Студенти мають засвоїти основні навички не лише самостійної навчальної, а й науково-дослідницької та практичної роботи. Самостійна робота сприяє розвитковій мотивації для навчання студентів. Вони привчаються до раціональної організації своєї власної роботи, що дуже важливо для майбутньої професійної діяльності фахівців з країнознавства.

Під час самостійної роботи з дисципліни “Фізична географія країн світу” студенти мають поглиблювати свої знання щодо: загальних теоретичних основ фізичної географії, сучасних наукових поглядів на виникнення, розвиток і функціонування географічної оболонки Землі, головних особливостей тектонічної будови і рельєфу Землі, складу і будови атмосфери, дії провідних кліматотворних факторів, кліматичних поясів і типів клімату на планеті, основних закономірностей розвитку гідросфери загалом, Світового океану, внутрішніх вод; складу біосфери, розміщення основних типів ґрунтів, рослинного та тваринного світу на Землі; закономірностей взаємодії природних компонентів, природного комплексоутворення, розміщення природних комплексів (ландшафтів), їхньої динаміки; глобальних екологічних проблем і шляхів їх розв’язання.

Щодо материків Землі та найбільш важливих країн, що на них розташовані, у процесі самостійної роботи студенти повинні поглибити свої знання щодо: фізико-географічного положення; головних особливостей тектонічної будови та рельєфу, розміщення корисних копалин; кліматичних умов та агрокліматичних ресурсів; розташування внутрішніх вод і забезпеченості водними ресурсами; ґрунтів,

рослинного та тваринного світу; типових природно-територіальних комплексів (ландшафти); впливу природних умов і ресурсів на життєдіяльність людей, особливостей природокористування, основних екологічних проблем та заходів щодо раціонального використання природних ресурсів і охорони природи. Крім того, у процесі самостійної роботи студенти здобувають знання з тих питань фізичної географії, які не розглядалися під час лекційних занять.

Під час самостійної роботи з дисципліни “Фізична географія країн світу” у студентів формуються і розвиваються вміння та навички: визначати головні закономірності розміщення форм рельєфу, родовищ корисних копалин, дії кліматотворних чинників на формування кліматичних умов, розташування внутрішніх вод, ґрунтового покриву, рослинного і тваринного світу на поверхні Землі загалом, а також на теренах окремих материків і країн світу; аналізувати фізико-географічні умови найбільш поширених ландшафтів; виявляти головні екологічні проблеми; визначати комплекс природних умов та ресурсів, що впливає на життєдіяльність населення в різних регіонах та країнах світу. Надзвичайно важливим для плідної самостійної роботи студентів є розвиток навичок та вмінь добирати, аналізувати, систематизувати й узагальнювати фізико-географічні дані з різноманітних джерел інформації.

У процесі самостійної роботи з навчальної дисципліни “Фізична географія країн світу” студенти мають виконувати не лише стандартні, а й творчі індивідуальні завдання за власним вибором. Індивідуальна творча робота студента оформлюється у вигляді реферату з певної наукової проблеми, який повинен містити систематизоване викладення сутності проблеми, фактичний матеріал, обґрунтовані висновки, список використаних джерел. Від студента вимагається ретельна робота з різноманітними джерелами інформації, збирання необхідних даних, їх аналіз та систематизація. Студент здобуває і вдосконалює вміння та навички творчої, науково-дослідницької праці, привчається до належного оформлення результатів дослідження. Підготовлені студентами реферати з актуальних фізико-географічних проблем окремих регіонів та країн світу захищаються перед студентською аудиторією. На основі кращих рефератів можуть бути підготовлені доповіді на студентську науково-практичну конференцію.

У процесі проведення семінарських занять здійснюється поточний контроль, який має на меті перевірку системності, ефективності самостійної роботи студентів. Під час рубіжної атестації, що проводить-

ся на денній формі для активізації систематичної роботи студентів та підвищення якості навчального процесу, також враховуються оцінки, отримані студентами за самостійну роботу протягом вивчення відповідного змістового модуля навчальної дисципліни. Семестровий контроль з дисципліни “Фізична географія країн світу” проводиться у формі усного іспиту за питаннями, які своєчасно доводяться до відома студентів. Для глибокого усвідомлення студентами сутності екзаменаційних питань необхідні додаткові знання, здобуті ними у процесі самостійної навчальної діяльності. При виставленні підсумової оцінки враховуються результати самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Фізична географія країн світу”.

З метою забезпечення ефективної самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Фізична географія країн світу” проводяться також індивідуальні консультації. Консультації надаються студентам у таких випадках: якщо студент недостатньо добре зрозумів зміст навчального матеріалу, який був викладений на лекціях; якщо у студента виникли труднощі під час самостійної роботи з літературою при підготовці до семінарських занять; якщо студент з різних причин пропустив навчальні заняття, і в нього виникли труднощі під час самостійного опрацювання навчального матеріалу. Крім того, індивідуальні консультації можуть надаватися студентам з приводу виконання творчих дослідницьких завдань, якщо, наприклад, виникають проблеми з відбором необхідного матеріалу, його аналізом та систематизацією, оцінкою різних поглядів на ті чи інші процеси, оформленням реферату тощо.

Організація самостійної роботи студентів передбачає систематичне використання навчальних матеріалів аудиторних занять, а також підручників, навчальних посібників і різноманітних джерел фізико-географічної інформації: енциклопедій, довідників, статистичних збірників, наукових монографій та статей, географічних карт та атласів, науково-популярної літератури тощо. Доцільним є також використання інформації з мережі Internet з обов’язковою фіксацією всіх необхідних вихідних даних.

Вимоги до реферату:

- загальний обсяг реферату має бути 15–20 сторінок, надрукованих на аркуші формату А4 шрифтом 14 (Times New Roman) через півтора інтервали; реферат може бути також чітко та розбірливо написаний від руки;

- за структурою реферат має містити такі складові: титульний аркуш, короткий вступ, основну частину, висновки і список використаної літератури;
- вимоги до оформлення титульного аркуша: згори — назва навчального закладу і профільної кафедри (міжнародних відносин); нижче — тип роботи (реферат), назва навчальної дисципліни, назва реферату; ще нижче, праворуч, — прізвище автора та номер групи, в якій навчається студент, науковий ступінь, звання та прізвище керівника; унизу сторінки — назва міста, в якому знаходиться навчальний заклад, і рік написання реферату;
- у вступі необхідно стисло обґрунтувати актуальність вибору теми індивідуальної творчої роботи, визначити мету та завдання роботи, дати стисло характеристику джерел, використаних при написанні реферату;
- в основній частині роботи мають бути чітко та логічно послідовно викладені основні аспекти досліджуваної проблеми, наведені наукові факти; думки різних авторів повинні бути забезпечені посиланнями, а цитати — посторінковими виносками; у тексті реферату не повинно бути граматичних помилок і виправлень;
- висновки повинні містити викладені у стислій формі основні власні узагальнення наукового змісту роботи, результати авторського аналізу наукової інформації, міркування щодо проблем і перспектив розвитку тих чи інших явищ та процесів у певних країнах тощо;
- список використаної літератури має містити не менше, ніж 10 назв, оформлених відповідно до існуючих вимог; у разі використання інформації з мережі Internet необхідно подати повний опис джерела.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ”

**Змістовий модуль І. Фізична географія. Географічна оболонка
Землі**

Тема 1. Фізична географія як наукова дисципліна

План лекції

1. Географія. Фізична географія.
2. Об'єкт фізичної географії.
3. Предмет фізичної географії.
4. Основні методи фізичної географії.
5. Функції фізичної географії.
6. Розвиток фізико-географічних ідей.
7. Фізична географія в Україні.

Література [2; 5; 6; 9; 15; 29; 32; 33; 48; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Фізико-географічна думка в античну епоху.
2. Великі географічні відкриття; їх значення для розвитку фізичної географії.
3. Розвиток фізичної географії в Новий час.
4. Основні концепції сучасної фізичної географії.
5. Історія фізико-географічних досліджень території України.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про географію. Структура географічної науки.
2. Поняття про фізичну географію.
3. Об'єкт фізичної географії.
4. Предмет фізичної географії.
5. Основні методи фізичної географії.
6. Структура фізичної географії; фізико-географічні дисципліни.
7. Міжпредметні зв'язки фізичної географії.
8. Періодизація розвитку фізичної географії: різні підходи.
9. Фізична географія в античну епоху та в середньовіччі.

10. Значення Великих географічних відкриттів для розвитку фізичної географії.
11. Фізична географія в Новий час.
12. Фізико-географічні дослідження в ХХ ст.
13. Сучасні фізико-географічні дослідження.
14. Перспективні напрями фізико-географічних досліджень.
15. Дослідження природи України в минулому.
16. Фізико-географічні дослідження в Україні.

Тести

1. *Фізична географія – це:*
 - а) наука про особливості речового складу, структури, розвитку і територіальної диференціації географічної оболонки Землі;
 - б) система наук про структуру, трансформацію та територіальну диференціацію техносфери;
 - в) наука, яка вивчає основні закономірності утворення і функціонування круговоротів речовини та енергії на Землі.
2. *Головним об'єктом дослідження фізичної географії є:*
 - а) процеси взаємодії природи та суспільства;
 - б) середовище життєдіяльності людини;
 - в) географічна оболонка Землі;
 - г) природні та антропогенні комплекси на поверхні Землі.
3. *До методів фізичної географії належать:*
 - а) системний;
 - б) картографічний;
 - в) лінгвістичні;
 - г) геофізичні;
 - г) геохімічні;
 - д) порівняльний.
4. *До фізико-географічних наук належать:*
 - а) геоморфологія;
 - б) загальне землезнавство;
 - в) нумізматики;
 - г) сфрагістика;
 - г) кліматологія;
 - д) гідрографія;

- е) біогеографія;
 - є) соціогеографія.
5. *Теоретичний фундамент географії Нового часу заклав:*
- а) Вареній;
 - б) Мікеланджело;
 - в) Спіноза;
 - г) Декарт.
6. *Цілісне вчення про біосферу Землі розробив:*
- а) Ломоносов;
 - б) Кант;
 - в) Вернадський;
 - г) Гумбольдт.
7. *“Батьком” фізичної географії в Україні називають:*
- а) Краснова;
 - б) Докучаєва;
 - в) Тутковського;
 - г) Рудницького.

Теми рефератів

1. Фізична географія в системі наук.
2. Внесок українських учених у фізико-географічні дослідження материків і країн світу.
3. Життя та наукова діяльність П. А. Тутковського.
4. Життя та наукова діяльність С. Л. Рудницького.
5. Науковий доробок у галузі фізичної географії М. В. Ломоносова.
6. Сучасна фізична географія в країнах Заходу.
7. Математичне моделювання фізико-географічних процесів.
8. Геофізичні дослідження у сучасній фізичній географії.
9. Проблеми і перспективні напрями фізико-географічних досліджень у світовій науці.
10. Фізико-географічні дослідження в Україні в радянський період.
11. Фізико-географічні дослідження в незалежній Україні.
12. Фізико-географічні дослідження в Інституті географії НАН України.

Тема 2. Географічна оболонка Землі. Літосфера та рельєф Землі

План лекції

1. Географічна оболонка Землі, її закономірності.
2. Літосфера Землі. Земна кора.
3. Нова глобальна геотектоніка.
4. Розвиток літосфери і земної кори.
5. Рельєф, його формування. Форми рельєфу Землі.
6. Корисні копалини на Землі.

Література [2; 5–7; 9; 15; 16; 18; 29; 39; 48; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Нова глобальна геотектоніка.
2. Сейсмічність Землі; основні сейсмічні райони Землі.
3. Вулканізм; основні типи.
4. Геологічні епохи в історії Землі. Епохи гороутворення.
5. Екzogенні процеси, що впливають на розвиток рельєфу.
6. Гірські породи та мінерали; їх основні типи.
7. Забезпеченість Землі різними видами корисних копалин.

Питання для самоконтролю

1. Географічна оболонка, її склад і межі.
2. Основні закономірності географічної оболонки.
3. Літосфера Землі; її складові.
4. Земна кора; її складові.
5. Основні типи земної кори.
6. Сутність нової глобальної геотектоніки.
7. Літосферні плити Землі.
8. Рух літосферних плит Землі.
9. Геологічні епохи в історії Землі.
10. Епохи гороутворення в історії Землі.
11. Сейсмічність Землі; основні сейсмічні райони Землі.
12. Землетруси: утворення, поширення, проблеми своєчасного попередження.
13. Магматизм на Землі.
14. Рельєф Землі; основні типи рельєфу.
15. Взаємозв'язок тектонічної будови та рельєфу Землі.

16. Вплив ендегенних та екзогенних факторів на формування і розвиток рельєфу Землі.
17. Загальна характеристика макрорельєфу Землі.
18. Головні типи гір.
19. Головні типи рівнин.
20. Гірські породи та мінерали.
21. Корисні копалини; різні підходи до класифікації.
22. Географічне поширення паливних корисних копалин.
23. Географічне поширення рудних корисних копалин.
24. Географічне поширення хімічної сировини.

Тести

1. *Географічна оболонка — це:*
 - а) цілісна і безперервна оболонка Землі, в якій сполучаються і взаємодіють літосфера, атмосфера, гідросфера та біосфера;
 - б) оболонка Землі, яка є поєднанням атмосфери, земної кори і мантії в єдину систему;
 - в) поверхня материків та океанів Землі з усіма особливостями їх природи.
2. *Географічній оболонці притаманні:*
 - а) цілісність;
 - б) ярусність;
 - в) ритмічність;
 - г) широтна зональність;
 - г) сталість;
 - д) висотна поясність.
3. *Літосфера — це:*
 - а) оболонка Землі, яка містить атмосферу і земну кору;
 - б) оболонка Землі, яка містить земну кору і астеносферу;
 - в) оболонка Землі, яка містить атмосферу і мантію.
4. *Виокремлюють такі типи земної кори:*
 - а) океанічну;
 - б) морську;
 - в) субокеанічну;
 - г) субморську;
 - г) континентальну;
 - д) субконтинентальну.

5. До найбільших літосферних плит належать:

- а) Євразійська;
- б) Австралійська;
- в) Антарктична;
- г) Африканська;
- г) Європейська;
- д) Тихоокеанська.

6. Основні складчастості (епокси гороутворення):

- а) каспійська;
- б) каледонська;
- в) мезозойська;
- г) герцинська;
- г) альпійська;
- д) байкальська.

7. Типи рівнини за висотою над рівнем моря:

- а) низовини;
- б) височини;
- в) плоскогір'я;
- г) нагір'я.

8. За походженням гірські породи бувають:

- а) магматичні;
- б) ґрунтові;
- в) метаморфічні;
- г) осадові.

Теми рефератів

1. Вчення про географічну оболонку Землі.
2. Формування і розвиток географічної оболонки Землі.
3. Геофіксізм і геомобілізм: порівняння наукових концепцій.
4. Концепція нової глобальної геотектоніки: сучасні підходи.
5. Сучасні процеси утворення і розвитку рельєфу Землі.
6. Головні сейсмічні райони Землі.
7. Основні типи вулканів на Землі.
8. Світові ресурси вугілля: геологічні та промислові запаси, проблеми та перспективи використання.
9. Світові ресурси нафти та природного газу: геологічні та промислові запаси, проблеми та перспективи використання.

10. Світові ресурси руд чорних металів: геологічні та промислові запаси, проблеми та перспективи використання.
11. Світові ресурси руд головних кольорових металів: геологічні та промислові запаси, проблеми та перспективи використання.
12. Світові ресурси хімічної сировини: геологічні та промислові запаси, проблеми та перспективи використання.

Тема 3. Атмосфера Землі. Клімат

План лекції

1. Склад і будова атмосфери.
2. Розподіл сонячної радіації, пояси атмосферного тиску.
3. Загальна циркуляція атмосфери.
4. Атмосферні фронти; циклони, антициклони.
5. Кліматичні пояси і типи клімату на Землі.

Література [2; 5; 9; 15; 16; 18; 26; 39; 48–50]

Теми для самостійної роботи

1. Формування клімату Землі.
2. Класифікація клімату Землі за Кеппеном-Гайгером.
3. Глобальні зміни клімату.
4. Атмосферна циркуляція протягом року в помірному кліматичному поясі.
5. Антропогенний вплив на клімат.

Питання для самоконтролю

1. Атмосфера; хімічний склад атмосферного повітря.
2. Тропосфера: межі, склад повітря, основні атмосферні процеси.
3. Стратосфера: межі, склад повітря, основні атмосферні процеси.
4. Мезосфера, термосфера та екzosфера: межі, склад повітря, основні атмосферні процеси.
5. Сонячна радіація. Закономірності розподілу сонячної радіації на Землі.
6. Пояси атмосферного тиску на Землі.
7. Повітряні маси; типи повітряних мас та їх властивості.
8. Загальна циркуляція атмосфери на Землі.
9. Атмосферні фронти; їх основні типи.
10. Циклони; основні типи погоди.
11. Антициклони; основні типи погоди.

12. Поняття про кліматичні пояси та типи клімату.
13. Основні кліматичні пояси на Землі.
14. Перехідні кліматичні пояси на Землі.
15. Типи та підтипи клімату Землі за Кеппеном-Гайгером.
16. Головні типи клімату в кліматичних поясах Землі.

Тести

1. *До складу атмосфери входять оболонки:*
 - а) тропосфера;
 - б) біосфера;
 - в) стратосфера;
 - г) ноосфера;
 - г) мезосфера;
 - д) термосфера.
2. *Найбільш поширеним газом атмосфери є:*
 - а) кисень;
 - б) вуглекислий газ;
 - в) озон;
 - г) азот;
 - г) ксенон;
 - д) аргон;
3. *Здатність земної поверхні відбивати сонячну радіацію називається:*
 - а) альbedo;
 - б) денудация;
 - в) дефляция;
 - г) емерджентність.
4. *Основні типи повітряних мас:*
 - а) арктичні;
 - б) антарктичні;
 - в) помірні;
 - г) холодні;
 - г) тропічні;
 - д) екваторіальні;

5. Область зниженого тиску в атмосфері, де повітря рухається від країв до середини, закручуючись у північній півкулі проти годинникової стрілки, – це:
- а) циклон;
 - б) антициклон;
 - в) атмосферний тиск;
 - г) кліматична область.
6. До перехідних кліматичних поясів належать:
- а) субокеанічний;
 - б) субконтинентальний;
 - в) субекваторіальний;
 - г) субтропічний;
 - г) субарктичний;
 - д) субантарктичний.
7. У помірному поясі виокремлюють такі типи клімату:
- а) морський;
 - б) середземноморський;
 - в) континентальний;
 - г) субконтинентальний;
 - г) помірно-континентальний;
 - д) мусонний.

Теми рефератів

1. Глобальні зміни клімату: сучасні тенденції, основні сценарії.
2. Антропогенний вплив на кліматичні умови на Землі та в її регіонах.
3. Термічні пояси на території Землі; характеристика розподілу температур і змін за сезонами року.
4. Пояси зволоження на території Землі; характеристика розподілу опадів і випаровування, змін за сезонами року.
5. Загальна циркуляція атмосфери; тенденції сучасних змін.
6. Класифікації клімату Землі: порівняльний аналіз різних підходів.
7. Стихійні лиха, пов'язані з атмосферою; небезпечні наслідки, необхідність прогнозування.
8. Урагани (тайфуни) на Землі: райони утворення, наслідки, проблеми прогнозування.
9. Смерчі на Землі: райони утворення, наслідки, проблеми прогнозування.

10. Сучасні метеорологічні дослідження у світі.
11. Сучасні дослідження атмосфери Землі: міжнародне наукове співробітництво.
12. Прогнози кліматичних змін на Землі; проблеми наукової достовірності.

Тема 4. Гідросфера Землі

План лекції

1. Гідросфера Землі.
2. Світовий океан.
3. Внутрішні води материків Землі:
 - ріки;
 - озера;
 - болота;
 - льодовики;
 - підземні води.

Література [2; 5; 9; 12; 15–18; 39; 48; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Основні гіпотези походження гідросфери.
2. Утворення Світового океану.
3. Забезпечення водними ресурсами материків та регіонів Землі.
4. Зледеніння на Землі.
5. Мінеральні води на Землі.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про гідросферу Землі.
2. Склад гідросфери.
3. Світовий океан; океани Землі, різні підходи до виокремлення.
4. Розподіл глибин Світового океану.
5. Термічний режим вод Світового океану.
6. Солоність океанічних вод.
7. Газовий режим вод Світового океану.
8. Основні причини рухів вод Світового океану.
9. Головні океанічні течії.
10. Природні ресурси вод Світового океану.
11. Ріки; географічні типи рік.
12. Основні характеристики рік. Поширення рік на материках світу.

13. Озера; типи озер за походженням.
14. Поширення озер у світі.
15. Болота, їх типи і поширення у світі.
16. Льодовики; утворення і переміщення гірських льодовиків.
17. Покривні льодовики у світі. Антарктида.
18. Підземні води; розподіл підземних вод по вертикалі.
19. Підземні води; типи підземних вод за ступенем мінералізації.
20. Підземні води; типи підземних вод за температурою.

Тести

1. Від загального обсягу води на Землі на Світовий океан припадає:
 - а) 78 %;
 - б) 90 %;
 - в) 99 %;
 - г) 96 %.
2. До теплих течій належать:
 - а) Гольфстрім;
 - б) Північна Пасатна;
 - в) Південна Пасатна;
 - г) Лабрадорська;
 - г) Чилійська;
 - д) Гвіанська.
3. Найбільшим островом у світі є:
 - а) Австралія;
 - б) Нова Гвінея;
 - в) Гренландія;
 - г) Калімантан;
 - г) Мадагаскар;
 - д) Баффінова Земля.
4. Ріка, що має найбільший річний стік:
 - а) Янцзи;
 - б) Міссісіпі;
 - в) Ганг;
 - г) Хуанхе;
 - г) Амазонка;
 - д) Конго.

5. *Найглибше озеро у світі:*

- а) Байкал;
- б) Танганьїка;
- в) Ньяса;
- г) Мертве море;
- г) Велике Солоне озеро;
- д) Тітікака.

6. *Найбільше озеро у світі:*

- а) Аральське море;
- б) Каспійське море;
- в) Мертве море;
- г) Верхнє;
- г) Байкал;
- д) Маракайбо.

7. *Головні типи боліт:*

- а) евтрофні;
- б) мезотрофні;
- в) оліготрофні;
- г) автотрофні.

8. *За ступенем мінералізації виокремлюють такі типи підземних вод:*

- а) прісні;
- б) пересолені;
- в) термальні;
- г) солонуваті;
- г) солоні;
- д) розсоли.

Теми рефератів

1. Виникнення Світового океану: основні гіпотези.
2. Природні ресурси вод Світового океану; основні проблеми та перспективи використання.
3. Головні види рухів вод Світового океану.
4. Океанічні течії: формування, сучасне поширення, значення в природі.
5. Цунамі в океані: утворення, поширення, проблеми своєчасного попередження.

6. Головні річкові системи материків світу.
7. Основні типи озер, їх утворення та розвиток.
8. Болота, їх утворення, сучасне поширення, значення в природі.
9. Сучасне гірське зледеніння: виникнення, сучасне поширення, прогнози майбутнього розвитку.
10. Зледеніння Антарктиди: виникнення, сучасне поширення, прогнози майбутнього розвитку.
11. Підземні води: основні типи, утворення і географічне поширення.
12. Мінеральні води: основні типи, поширення, використання в господарській діяльності людини.

Тема 5. Біосфера Землі

План лекції

1. Біосфера Землі.
2. Ґрунти на Землі.
3. Флора; розміщення рослинного світу на Землі.
4. Фауна; розміщення тваринного світу на Землі.

Література [2; 5; 9; 15; 18; 27; 31; 39; 45; 48; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Основні гіпотези щодо виникнення життя на Землі.
2. Класифікації органічного світу.
3. Утворення ґрунтів: фізико-хімічні та біологічні процеси.
4. Флористичне районування світу: різні підходи.
5. Фауністичне районування світу: різні підходи.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про біосферу: різні підходи.
2. Склад біосфери та її межі.
3. Біогеографія як наукова дисципліна.
4. Біогеоценози; закономірності утворення і функціонування.
5. Ґрунти: хімічний та механічний склад, структура.
6. Родючість ґрунтів; фактори, які на неї впливають.
7. Головні типи ґрунтів.
8. Географічне поширення головних типів ґрунтів у світі.
9. Рослинний світ Землі.
10. Рослинний світ на Землі; закономірності поширення.
11. Флористичне районування світу.

12. Тваринний світ Землі.
13. Тваринний світ на Землі; закономірності поширення.
14. Фауністичне районування світу.

Тести

1. Термін "біосфера" вперше запропонував:
 - а) Ф. Ратцель;
 - б) Е. Зюсс;
 - в) Ч. Дарвін;
 - г) В. Докучаєв.
2. Царства живої природи:
 - а) рослини;
 - б) ссавці;
 - в) мікроорганізми;
 - г) тварини;
 - г) гриби;
 - д) водорості.
3. За механічним складом ґрунти бувають:
 - а) піщані;
 - б) супіщані;
 - в) глинисті;
 - г) суглинисті;
 - г) органічні;
 - д) мінеральні.
4. Найбільший вміст гумусу мають такі ґрунти:
 - а) сірі лісові;
 - б) каштанові;
 - в) сіроземи;
 - г) чорноземи.
5. Релікти – це:
 - а) рідкісні рослини та тварини, які мешкають у межах певних ареалів;
 - б) організми, які залишилися незмінними з давніх геологічних епох;
 - в) організми, які виникли у процесі еволюції в певній місцевості і мешкають там і нині.

6. *Ендеміки — це:*

- а) живі організми, притаманні певній природній місцевості;
- б) рослини та тварини, які з'явилися у процесі еволюції не в тій місцевості, де зараз мешкають;
- в) живі організми, які пристосовані до життя в умовах надмірно вологого клімату;

Теми рефератів

1. Вчення про біосферу.
2. Космічна гіпотеза походження життя на Землі.
3. Ґрунти країн помірною поясу.
4. Ґрунти країн субтропічного поясу.
5. Ґрунти країн тропічного поясу.
6. Ґрунти країн субекваторіального поясу.
7. Ґрунти країн екваторіального поясу.
8. Лісові ресурси світу; проблеми та перспективи використання.
9. Біологічні ресурси країн субарктичного поясу.
10. Біологічні ресурси країн помірною поясу.
11. Біологічні ресурси країн тропічного поясу.
12. Біологічні ресурси країн екваторіального поясу.

Тема 6. Природні та антропогенні комплекси. Екологічні проблеми

План лекції

1. Природні територіальні комплекси (ландшафти).
2. Антропогенні ландшафти.
3. Екологічні проблеми Землі.
4. Рациональне використання природних ресурсів та охорона природи у світі. Міжнародне співробітництво у сфері екології.

Література [5; 7; 8; 19; 25; 34; 36; 38; 40; 48]

Теми для самостійної роботи

1. Техногенні ландшафти.
2. Глобальні екологічні проблеми.
3. Природні ресурси та умови. Природокористування.
4. Основні види забруднення довкілля.
5. Головні типи природоохоронних територій.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про природний територіальний комплекс (ландшафт).
2. Основні підсистеми ландшафтної системи.
3. Основні типи ландшафтів за походженням.
4. Азональні регіональні природні комплекси.
5. Зональні регіональні природні комплекси.
6. Локальні природні ландшафти.
7. Динаміка ландшафтів; основні типи.
8. Динаміка ландшафтів; генетичні типи.
9. Антропогенні комплекси на Землі.
10. Основні типи антропогенних комплексів.
11. Екологія як міждисциплінарний науковий напрям.
12. Глобальні екологічні проблеми.
13. Основні види забруднення довкілля.
14. Природокористування: раціональне та нераціональне.
15. Основні типи природоохоронних територій.
16. Поширення природоохоронних територій у країнах світу.
17. Моніторинг географічної оболонки, його види.

Тести

1. *За походженням ландшафти бувають:*
 - а) кліматогенні;
 - б) тектогенні;
 - в) флювіальні;
 - г) алювіальні;
 - ґ) органічні;
 - д) територіальні;
 - е) гідрогенні;
 - є) еолові.
2. *До регіональних природних комплексів належать:*
 - а) материки;
 - б) природні зони;
 - в) провінції;
 - г) держави;
 - ґ) географічні пояси;
 - д) природні підзони.

3. Серед типів динаміки ландшафтів виокремлюють:
- а) хорологічну;
 - б) структурну;
 - в) хронологічну;
 - г) конструктивну.
4. Серед типів антропогенних ландшафтів виокремлюють:
- а) промислові;
 - б) тектонічні;
 - в) сільськогосподарські;
 - г) лінійно-транспортні;
 - г) селитебні;
 - д) рекреаційні;
 - е) болотні;
 - є) природоохоронні.
5. Термін “екологія” запропонував:
- а) Е. Геккель;
 - б) А. Гумбольдт;
 - в) К. Ріттер;
 - г) Ч. Дарвін.
6. Серед типів фізичного забруднення довкілля виокремлюють:
- а) бактеріологічне;
 - б) хвильове;
 - в) термічне;
 - г) акустичне;
 - г) радіоактивне;
 - д) механічне.
7. До основних типів природоохоронних територій належать:
- а) національні парки;
 - б) заповідники;
 - в) заказники;
 - г) пам'ятки природи;
 - г) зоопарки;
 - д) аквапарки;
 - е) полігони;
 - є) резервати.

Теми рефератів

1. Ландшафтознавство: основні концепції.
2. Природні ландшафти як геосистеми.
3. Природна та антропогенна ерозія.
4. Деградація природних комплексів на Землі.
5. Моніторинг довкілля; основні типи, особливості застосування.
6. Парниковий ефект: сутність, сучасні процеси, вплив на глобальні зміни клімату.
7. Аерозольне забруднення: сутність, сучасні процеси, вплив на глобальні зміни клімату.
8. Головні райони забруднення довкілля на Землі.
9. Проблеми зникнення видів рослинного і тваринного світу.
10. Національні природні парки; створення і сучасне поширення у світі.
11. Неурядові міжнародні організації у сфері охорони природи.
12. Діяльність Міжнародного Союзу з охорони природи і природних ресурсів (Всесвітнього Союзу з охорони).

Змістовий модуль II. Євразія. Африка

Тема 7. Євразія. Європа

План лекції

1. Євразія.
2. Фізико-географічне положення Європи. Склад території.
3. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Європи.
4. Клімат Європи.
5. Внутрішні води Європи.
6. Ґрунти, рослинний і тваринний світ. Ландшафти.
7. Головні екологічні проблеми країн Європи.
8. Фізико-географічні регіони Європи.

Література [1; 3–5; 10; 11; 21; 23; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Наукові дослідження природи Європи.
2. Фенноскандія: фізико-географічна характеристика.
3. Британські острови і герцинська Європа: фізико-географічна характеристика.

4. Середньоевропейська рівнина: фізико-географічна характеристика.
5. Альпійська Європа: фізико-географічна характеристика.
6. Середземномор'я: фізико-географічна характеристика.
7. Східно-Європейська рівнина: фізико-географічна характеристика.
8. Урал: фізико-географічна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Фізико-географічне положення Євразії.
2. Межі між Європою та Азією: різні підходи до визначення.
3. Географічне положення Європи, його вплив на природу.
4. Тектонічна будова Європи.
5. Головні форми рельєфу Європи.
6. Розміщення корисних копалин в Європі.
7. Кліматичні умови Європи.
8. Кліматичні пояси та області на території Європи.
9. Внутрішні води Європи: загальна характеристика.
10. Розміщення рік та озер у Європі.
11. Головні типи ґрунтів Європи.
12. Рослинний світ Європи.
13. Тваринний світ Європи.
14. Природні ландшафти Європи.
15. Вплив людської діяльності на природу Європи.
16. Екологічні проблеми країн Європи.
17. Охорона природи та заходи щодо раціонального природокористування в країнах Європи.
18. Фізико-географічні регіони Європи.

Тести

1. *Територію Європи омивають моря:*
 - а) Баренцове;
 - б) Червоне;
 - в) Північне;
 - г) Адріатичне;
 - ґ) Іонічне;
 - д) Егейське.
2. *До Європи належать острови:*
 - а) Канарські;
 - б) Ісландія;

- в) Сицилія;
- г) Балеарські;
- г) Крит;
- д) Кіпр.

3. *В альпійську епоху гороутворення остаточно утворилися гори:*

- а) Карпати;
- б) Піренеї;
- в) Апенніни;
- г) Кримські;
- г) Скандинавські;
- д) Родопи.

4. *Найвища гора Європи:*

- а) Говерла;
- б) Муласен;
- в) Етна;
- г) Монблан;

5. *На теренах Європи виокремлюють такі кліматичні пояси:*

- а) помірний;
- б) субтропічний;
- в) субарктичний;
- г) тропічний.

6. *До басейну Північного Льодовитого океану належать ріки:*

- а) Даугава;
- б) Північна Двіна;
- в) Печора;
- г) Мезень.

7. *До басейну Атлантичного океану належать ріки:*

- а) Дунай;
- б) Рейн;
- в) Волга;
- г) Дон;
- г) По;
- д) Урал.

8. *Клімат Великої Британії:*

- а) континентальний;
- б) морський;

- в) помірно-континентальний;
- г) мусонний.

Теми рефератів

1. Фізико-географічне положення, тектонічна будова та рельєф азійської частини Російської Федерації.
2. Корисні копалини азійської частини Російської Федерації: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
3. Клімат і внутрішні води азійської частини Російської Федерації.
4. Природні ландшафти, ґрунти, рослинний та тваринний світ азійської частини Російської Федерації.
5. Природні умови та ресурси Франції.
6. Природні умови та ресурси Великої Британії.
7. Природні умови та ресурси Німеччини.
8. Природні умови та ресурси Італії.
9. Природні умови та ресурси Іспанії.
10. Природа країн Центральної та Східної Європи.
11. Природа країн Балканського півострова.
12. Природа країн Скандинавії.

Тема 8. Азія

План лекції

1. Фізико-географічне положення Азії. Склад території.
2. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Азії.
3. Кліматичні умови Азії.
4. Внутрішні води Азії.
5. Ґрунти, рослинний і тваринний світ. Природні ландшафти.
6. Головні екологічні проблеми країн Азії.
7. Фізико-географічні регіони Азії.

Література [1; 3–5; 11; 21; 23; 44; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Наукові дослідження природи Азії.
2. Північна Азія: фізико-географічна характеристика.
3. Центральна Азія: фізико-географічна характеристика.
4. Східна Азія: фізико-географічна характеристика.
5. Південно-Східна Азія: фізико-географічна характеристика.
6. Південна Азія: фізико-географічна характеристика.
7. Південно-Західна Азія: фізико-географічна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Географічне положення Європи, його вплив на природу.
2. Тектонічна будова Європи.
3. Головні форми рельєфу Європи.
4. Розміщення корисних копалин в Європі.
5. Кліматичні умови Європи.
6. Кліматичні пояси та області на території Європи.
7. Внутрішні води Європи: загальна характеристика.
8. Розміщення рік та озер у Європі.
9. Основні типи ґрунтів Європи.
10. Рослинний світ Європи.
11. Тваринний світ Європи.
12. Природні ландшафти Європи.
13. Вплив людської діяльності на природу Європи.
14. Екологічні проблеми країн Європи.
15. Охорона природи та заходи щодо раціонального природокористування в країнах Європи.
16. Фізико-географічні регіони Європи.

Тести

1. *Азія має площу приблизно:*
 - а) 44 млн км²;
 - б) 54 млн км²;
 - в) 40 млн км²;
 - г) 34 млн км².
2. *У тектонічній структурі Азії є докембрійські платформи:*
 - а) Сибірська;
 - б) Китайсько-Корейська;
 - в) Тарімська;
 - г) Лаврентійська;
 - г) Індійська;
 - д) Аравійська.
3. *Другою за висотою у світі є гірська система:*
 - а) Гімалаї;
 - б) Каракорум;
 - в) Анди;
 - г) Атлас;

- г) Кордильєри;
- д) Альпи.

4. *Гора Джомолунгма має висоту приблизно:*

- а) 8850 м;
- б) 8659 м;
- в) 8934 м;
- г) 9015 м.

5. *У субтропічному кліматичному поясі на теренах Азії виокремлюють такі типи клімату:*

- а) континентальний;
- б) середземноморський;
- в) мусонний;
- г) помірно-континентальний.

6. *До басейну Північного Льодовитого океану належать ріки:*

- а) Єнісей;
- б) Об;
- в) Амур;
- г) Рейн;
- г) Меконг;
- д) Печора.

7. *До басейну Індійського океану належать ріки:*

- а) Інд;
- б) Євфрат;
- в) Амур;
- г) Ганг;
- г) Меконг;
- д) Тигр.

8. *До тваринного світу Південно-Східної Азії належать:*

- а) слон;
- б) тигр;
- в) орангутанг;
- г) верблюд;
- г) тапір;
- д) жираф;
- е) малайський ведмідь;
- е) страус.

Теми рефератів

1. Дослідження природи Центральної Азії.
2. Тектонічна будова і рельєф Китаю.
3. Мінерально-сировинні ресурси Китаю: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
4. Клімат і внутрішні води Китаю.
5. Природні ландшафти, ґрунти, рослинний та тваринний світ Китаю.
6. Екологічні проблеми Китаю.
7. Тектонічна будова і рельєф Індії.
8. Мінерально-сировинні ресурси Індії: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
9. Клімат і внутрішні води Індії.
10. Природні ландшафти, ґрунти, рослинний та тваринний світ Індії.
11. Екологічні проблеми Індії.
12. Тектонічна будова і рельєф азійської частини Російської Федерації.
13. Корисні копалини азійської частини Російської Федерації: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
14. Клімат і внутрішні води азійської частини Російської Федерації.
15. Природні ландшафти, ґрунти, рослинний та тваринний світ азійської частини Російської Федерації.
16. Природні умови та ресурси Індонезії.
17. Природні умови та ресурси Казахстану.
18. Природні умови та ресурси Ірану.
19. Природні умови та ресурси Туреччини.
20. Природні умови та ресурси Узбекистану.
21. Природні умови та ресурси Японії.
22. Фізико-географічна характеристика країн Закавказзя.

Тема 9. Африка

План лекції

1. Фізико-географічне положення Африки.
2. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Африки.
3. Клімат Африки.
4. Внутрішні води Африки.
5. Ґрунти, рослинний і тваринний світ. Природні ландшафти.

6. Антропогенний вплив на природу. Головні екологічні проблеми.
7. Фізико-географічні регіони Африки.

Література [1; 3–5; 11; 23; 42; 43; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Відкриття окремих регіонів Африки. Дослідження природи Африки.
2. Північна Африка: фізико-географічна характеристика.
3. Західна Африка: фізико-географічна характеристика.
4. Центральна Африка: фізико-географічна характеристика.
5. Східна Африка: фізико-географічна характеристика.
6. Південна Африка: фізико-географічна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Фізико-географічне положення Африки, його вплив на природу.
2. Тектонічна будова Африки.
3. Основні форми рельєфу Африки.
4. Розміщення корисних копалин в Африці.
5. Кліматичні умови Африки.
6. Кліматичні пояси і області на території Африки.
7. Внутрішні води Африки: загальна характеристика.
8. Основні річкові системи Африки.
9. Озера Африки, їх ресурси.
10. Природні ландшафти Африки.
11. Головні типи ґрунтів Африки.
12. Рослинний світ Африки.
13. Тваринний світ Африки.
14. Екологічні проблеми країн Африки.
15. Охорона природи в країнах Африки.
16. Фізико-географічні регіони Африки.

Тести

1. *Африка має площу приблизно:*
 - а) 30 млн км²;
 - б) 34 млн км²;
 - в) 26 млн км²;
 - г) 32 млн км².

2. *Найвища гора Африки:*
- а) Карісімбі;
 - б) Тубкаль;
 - в) Кіліманджаро;
 - г) Кенія;
 - ґ) пік Маргеріт;
 - д) Камерун.
5. *На території Африки виокремлюють такі кліматичні пояси:*
- а) субтропічний;
 - б) середземноморський;
 - в) субекваторіальний;
 - г) тропічний;
 - ґ) помірний;
 - д) екваторіальний.
6. *До басейну Атлантичного океану належать ріки:*
- а) Оранжева;
 - б) Замбезі;
 - в) Ніл;
 - г) Нігер;
 - ґ) Конго;
 - д) Лімпопо.
7. *До тваринного світу Африки належать:*
- а) слон;
 - б) страус;
 - в) лев;
 - г) тапір;
 - ґ) бегемот;
 - д) тигр;
 - е) крокодил;
 - є) жираф.

Теми рефератів

1. Відкриття окремих регіонів Африки.
2. Дослідження природи Африки.
3. Неотектонічні процеси в Африці.
4. Біологічні ресурси Африки.

5. Природні умови та ресурси Алжиру.
6. Природні умови та ресурси Єгипту.
7. Природа Танзанії.
8. Природні умови та ресурси Нігерії.
9. Природні умови та ресурси Демократичної Республіки Конго.
10. Природні умови та ресурси Судану.
11. Природа Мадагаскару.
12. Природні умови та ресурси Південної Африки.

Змістовий модуль III. Північна Америка. Південна Америка. Австралія та Океанія

Тема 10. Північна Америка

План лекції

1. Фізико-географічне положення Північної Америки.
2. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Північної Америки.
3. Клімат Північної Америки.
4. Внутрішні води Північної Америки.
5. Ґрунти, рослинний і тваринний світ. Ландшафти.
6. Екологічні проблеми країн Північної Америки.
7. Фізико-географічні регіони Північної Америки.

Література [1; 3–5; 11; 20; 21; 23; 47; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Історія відкриття та дослідження Північної Америки.
2. Мінерально-сировинні ресурси країн Північної Америки.
3. Арктика і Субарктика Північної Америки: фізико-географічна характеристика.
4. Центральні рівнини: фізико-географічна характеристика.
5. Великі рівнини: фізико-географічна характеристика.
6. Кордильєри Північної Америки: фізико-географічна характеристика.
7. Мексиканське нагір'я: фізико-географічна характеристика.
8. Центральна Америка і басейн Карибського моря: фізико-географічна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Фізико-географічне положення Північної Америки, його вплив на природу.
2. Тектонічна будова Північної Америки.
3. Рельєф Північної Америки: головні гори та рівнини.
4. Розміщення корисних копалини у Північній Америці.
5. Клімат Північної Америки: загальна характеристика.
6. Кліматичні пояси та області Північної Америки.
7. Внутрішні води Північної Америки: загальна характеристика.
8. Провідні річкові системи Північної Америки.
9. Озера Північної Америки.
10. Природні ландшафти Північної Америки.
11. Основні типи ґрунтів Північної Америки.
12. Рослинний світ Північної Америки.
13. Тваринний світ Північної Америки.
14. Антропогенні комплекси на території Північної Америки.
15. Екологічні проблеми країн Північної Америки.
16. Охорона природи в країнах Північної Америки.
17. Фізико-географічні регіони Північної Америки.

Тести

1. *Береги Північної Америки омивають моря:*
 - а) Карибське;
 - б) Чукотське;
 - в) Баффінове;
 - г) Саргасове;
 - ґ) Берінгове;
 - д) Охотське.
2. *До Північної Америки належать острови:*
 - а) Гренландія;
 - б) Ньюфаундленд;
 - в) Баффінова Земля;
 - г) Куба;
 - ґ) Святого Лаврентія;
 - д) Мінданао.

3. У Північній Америці розташовані гори:
- а) Аппалачі;
 - б) Атлас;
 - в) Скелясті;
 - г) Каскадні;
 - г) Маккензі;
 - д) Каракорум.
4. Гора Мак-Кінлі має висоту приблизно:
- а) 6194 м;
 - б) 5895 м;
 - в) 6050 м;
 - г) 6224 м.
5. На території Північної Америки виокремлюють кліматичні пояси:
- а) арктичний;
 - б) тропічний;
 - в) помірний;
 - г) екваторіальний;
 - г) субекваторіальний;
 - д) субарктичний;
 - е) субтропічний.
6. До басейну Атлантичного океану належать ріки:
- а) Міссісіпі;
 - б) Колорадо;
 - в) Юкон;
 - г) Ріо-Гранде;
 - г) Святого Лаврентія;
 - д) Гудзон.
7. До рослинного світу Північної Америки належать:
- а) цукровий клен;
 - б) баобаб;
 - в) хемлок;
 - г) секвойя;
 - г) веймутова сосна;
 - д) сітхінська ялина;
 - е) ялиця;
 - є) дугласія.

8. До тваринного світу Північної Америки належать:

- а) ягуар;
- б) страус;
- в) пума;
- г) бізон;
- д) вовк;
- е) койот;
- є) гірзілі;
- є) скунс.

Теми рефератів

1. Відкриття Північної Америки. Дослідження природи материка.
2. Тектонічна будова і рельєф Канади.
3. Мінерально-сировинні ресурси Канади: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
4. Клімат і внутрішні води Канади.
5. Тектонічна будова і рельєф США.
6. Мінерально-сировинні ресурси США: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
7. Клімат США.
8. Внутрішні води США.
9. Природоохоронні території США.
10. Природні умови та ресурси Мексики.
11. Природа країн Центральної Америки.
12. Природа Великих та Малих Антильських островів.

Тема 11. Південна Америка

План лекції

1. Фізико-географічне положення Південної Америки.
2. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Південної Америки.
3. Клімат Південної Америки.
4. Внутрішні води Південної Америки.
5. Ґрунти, рослинний і тваринний світ Південної Америки.
6. Природні ландшафти Південної Америки.
7. Взаємодія людини і природи. Екологічні проблеми Південної Америки.
8. Фізико-географічні регіони Південної Америки.

Література [1; 3–5; 11; 22; 23; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Історія відкриття та дослідження Південної Америки.
2. Гвіанське плоскогір'я: фізико-географічна характеристика.
3. Орінокська рівнина: фізико-географічна характеристика.
4. Амазонська низовина: фізико-географічна характеристика.
5. Бразильське плоскогір'я: фізико-географічна характеристика.
6. Пампа і Патагонія: фізико-географічна характеристика.
7. Анди: фізико-географічна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Фізико-географічне положення Південної Америки, його вплив на природу.
2. Тектонічна будова Південної Америки; основні структури.
3. Рельєф Південної Америки: основні форми.
4. Розміщення корисних копалин у Південній Америці.
5. Кліматичні умови Південної Америки.
6. Кліматичні пояси і області Південної Америки.
7. Внутрішні води Південної Америки: загальна характеристика.
8. Основні річкові системи Південної Америки.
9. Характеристика Амазонки.
10. Основні типи ґрунтів Південної Америки.
11. Рослинний світ Південної Америки.
12. Тваринний світ Південної Америки.
13. Природні ландшафти Південної Америки.
14. Освоєння людиною Південної Америки. Антропогенні ландшафти на теренах материка.
15. Екологічні проблеми країн Південної Америки.
16. Фізико-географічні регіони Південної Америки.

Тести

1. *Південна Америка має площу приблизно:*
 - а) 17,8 млн км²;
 - б) 18,4 млн км²;
 - в) 17,2 млн км²;
 - г) 18,0 млн км².
2. *Південна Америка омивається течіями:*
 - а) Гвіанською;
 - б) Бразильською;

- в) Перуанською;
- г) Фолклендською;
- г) Куросіо;
- д) Течією Західних Вітрів.

3. *Найвища вершина Південної Америки:*

- а) Аконкагуа;
- б) Чімборасо;
- в) Охос-дель-Саладо;
- г) Болівар.

4. *Кліматичні пояси Південної Америки:*

- а) помірний;
- б) екваторіальний;
- в) субекваторіальний;
- г) субантарктичний;
- г) субтропічний;
- д) тропічний.

5. *Ріки басейну Атлантичного океану:*

- а) Амазонка;
- б) Оріноко;
- в) Парана;
- г) Магдалена;
- г) Уругвай;
- д) Токантінс.

6. *Найбільше у світі високогірне озеро:*

- а) Маракайбо;
- б) Поопо;
- в) Патус;
- г) Тітікака.

7. *До флори Південної Америки належать:*

- а) кебрачо;
- б) гевея;
- в) динне дерево;
- г) ананас;
- г) евкаліпт;
- д) орхідея;

- е) хінне дерево;
- є) вікторія-регія.

8. *До тваринного світу Південної Америки належать:*

- а) тапір;
- б) ягуар;
- в) капібара;
- г) страус;
- ґ) тигр;
- д) анаконда;
- е) кайман;
- є) гуанако.

Теми рефератів

1. Роль А. Гумбольдта в дослідженні природи Південної Америки.
2. Мінерально-сировинні ресурси Бразилії: забезпеченість, проблеми раціонального використання.
3. Амазонія: фізико-географічна характеристика.
4. Клімат і внутрішні води Бразилії.
5. Рослинний і тваринний світ Бразилії.
6. Природні умови та ресурси Аргентини.
7. Природні умови та ресурси Болівії.
8. Природні умови та ресурси Венесуели.
9. Природні умови та ресурси Колумбії.
10. Природні умови та ресурси Перу.
11. Природа архіпелагу Галапагос.
12. Природні умови та ресурси Чилі.

Тема 12. Австралія та Океанія

План лекції

1. Фізико-географічне положення Австралії.
2. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Австралії.
3. Клімат Австралії.
4. Внутрішні води Австралії.
5. Ландшафти Австралії. Ґрунти, рослинний і тваринний світ.
6. Фізико-географічна характеристика Океанії.

Література [1; 3–5; 11; 23; 35; 37; 49]

Теми для самостійної роботи

1. Відкриття та дослідження Австралії.
2. Відкриття та дослідження Океанії.
3. Західна Австралія: фізико-географічна характеристика.
4. Північна Австралія: фізико-географічна характеристика.
5. Північно-Східна та Східна Австралія: фізико-географічна характеристика.
6. Південно-Східна Австралія: фізико-географічна характеристика.
7. Південно-Західна Австралія: фізико-географічна характеристика.
8. Меланезія: фізико-географічна характеристика.
9. Полінезія: фізико-географічна характеристика.
10. Мікронезія: фізико-географічна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Фізико-географічне положення Австралії, його вплив на природу.
2. Тектонічна будова Австралії.
3. Головні форми рельєфу Австралії.
4. Корисні копалини Австралії; особливості розміщення.
5. Клімат Австралії; загальні закономірності.
6. Кліматичні пояси і області Австралії.
7. Внутрішні води Австралії. Ріки та озера. Підземні води.
8. Природні ландшафти Австралії.
9. Основні типи ґрунтів Австралії.
10. Рослинний світ Австралії.
11. Тваринний світ Австралії.
12. Антропогенні ландшафти на території Австралії.
13. Екологічні проблеми Австралії, шляхи їх розв'язання.
14. Фізико-географічне положення Океанії, її складові.
15. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини Океанії.
16. Клімат і внутрішні води Океанії.
17. Природні ландшафти, ґрунти, рослинний і тваринний світ країн Океанії.
18. Екологічні проблеми країн Океанії.

Тести

- 1. Австралія має площу приблизно:*
 - а) 10,3 млн км²;
 - б) 8,4 млн км²;
 - в) 7,6 млн км²;
 - г) 8,0 млн км².
- 2. Найвища гора Австралії:*
 - а) Брус;
 - б) Ганн;
 - в) Кімберлі;
 - г) Косцюшко.
- 3. Типи клімату на території Австралії:*
 - а) субекваторіальний;
 - б) середземноморський;
 - в) екваторіальний;
 - г) субтропічний континентальний;
 - г) тропічний континентальний;
 - д) тропічний морський.
- 4. Пустелі Австралії:*
 - а) Гібсон;
 - б) Наміб;
 - в) Велика Піщана пустеля;
 - г) Велика пустеля Вікторія.
- 5. До рослинного світу Австралії належать:*
 - а) евкаліпт;
 - б) араукарія;
 - в) акація;
 - г) бамбук;
 - г) секвойя;
 - д) пляшкове дерево;
 - е) деревовидна папороть;
 - є) кокосова пальма.
- 6. До тваринного світу Австралії належать:*
 - а) кенгуру;
 - б) ехидна;

- в) коала;
- г) дінго;
- г) леопард;
- д) страус;
- е) крокодил;
- є) качкодзьоб.

7. *Найбільший острів Океанії:*

- а) Південний;
- б) Нова Гвінея;
- в) Північний;
- г) Нова Каледонія.

8. *Гавайські острови за походженням:*

- а) вулканічні;
- б) коралові;
- в) материкові;
- г) метаморфічні.

9. *Найвища вершина Океанії:*

- а) гора Кука;
- б) гора Вікторія;
- в) вулкан Мауна-Кеа;
- г) гора Джая.

Теми рефератів

1. Історія відкриття та дослідження Австралії.
2. Історія відкриття та дослідження Океанії.
3. Рослинний світ Австралії: походження, склад, сучасне поширення.
4. Тваринний світ Австралії: походження, склад, сучасне розселення.
5. Антропогенний вплив на природу Австралії; екологічні проблеми материка.
6. Антропогенний вплив на природу Океанії; екологічні проблеми.
7. Природа Папуа-Нової Гвінеї.
8. Природа Соломонових островів.
9. Природа Фіджі.
10. Природні умови та ресурси Нової Зеландії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Блій де Г., Муллер П., Шаблій О.* Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. — К.: Либідь, 2004. — 740 с.
2. *Бейдик О. О.* Географія: Короткий глумачний словник. — К.: Либідь, 2001. — 192 с.
3. *Власова Т. В.* Физическая география материков (с прилегающими частями океанов): В 2 ч. — М.: Просвещение, 1986.
4. *Галай И. П., Жучкевич В. А., Рылок Г. Я.* Физическая география материков и океанов. В 2 ч.: Учеб. пособие. — Минск: Университетское, 1986; 1988.
5. *Географія:* Навч. посіб. / Я. Б. Олійник, П. Г. Шищенко, А. В. Степаненко, П. О. Масляк. — К.: Знання, 2006. — 445 с.
6. *Гришанков Г. Е.* Введение в физическую географию: предмет и метод: Учеб. пособие. — К.: Знання, 2001. — 249 с.
7. *Гуцуляк В. М.* Ландшафтознавство: теорія і практика: Навч. посіб. — Чернівці: Рута, 2005. — 124 с.
8. *Корсак К. В., Плахотнік О. В.* Основи екології: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000. — 237 с.
9. *Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г.* Загальне землезнавство. — К.: Знання-Прес, 2003. — 247 с.
10. *Половина І. П.* Фізична географія Європи: Навч. посіб. — К.: АртЕК, 1998. — 272 с.
11. *Физическая география материков и океанов* / Под общ. ред. А. М. Рябчикова: Учебник. — М.: Высш. шк., 1988. — 590 с.

Додаткова

12. *Барановська О. В.* Фізична географія Світового океану: Навч. посіб. — Ніжин, 2003. — 82 с.
13. *Безуглий В. В.* Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навч. посіб. — К.: Академія, 2005. — 704 с.
14. *Безуглий В. В., Козинець С. В.* Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. — К.: Академія, 2003. — 688 с.
15. *Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г.* Землезнавство: Підручник. — К.: Либідь, 2000. — 464 с.
16. *Воловик І. І.* Загальне землезнавство (літосфера, біосфера, географічна оболонка, розвиток географічної науки): Практикум: Навч. посіб. — Вінниця, 2005. — 156 с.

17. *Волошин І. І., Чирка В. Г.* Географія Світового океану. — К.: Перун, 1996. — 408 с.
18. *Волошин І. І.* Загальне землезнавство: Навч. посіб. — Ніжин: НДПУ, 2002. — 294 с.
19. *Волошин І. М.* Ландшафтно-екологічні основи моніторингу. — Л.: Простір М, 1998. — 355 с.
20. *Гаврилюк В. С.* Північна Америка. Фізично-географічна характеристика. — К.: Вища шк., 1971. — 206 с.
21. *Гаврилюк В. С.* Сравнительный анализ природных условий Северной Америки и Евразии. — К.: Вища шк., 1981. — 119 с.
22. *Гаврилюк В. С.* Фізична географія Південної Америки: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 1993. — 135 с.
23. *Географический энциклопедический словарь: Географические названия.* — М.: Сов. энцикл., 1989. — 592 с.
24. *Географический энциклопедический словарь: Понятия и термины.* — М.: Сов. энцикл., 1988. — 432 с.
25. *Голованов А. И., Кожанов Е. С., Сухарев Ю. И.* Ландшафтоведение. — М., 2005. — 216 с.
26. *Гончарова Л. Д., Серга Е. М., Школьный Є. П.* Клімат і загальна циркуляція атмосфери: Навч. посіб. — К.: КНТ, 2005. — 251 с.
27. *Геохимия ландшафтов и география почв / Под ред. Н. С. Каримова, М. К. Герасимовой.* — Смоленск: Ойкумена, 2002. — 456 с.
28. *Голубчиков Ю. Н.* География горных и полярных стран. — М.: Изд-во МГУ, 1996. — 304 с.
29. *Джеймс П., Мартин Дж.* Все возможные миры. История географических идей: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1988. — 672 с.
30. *Джигирей В. С.* Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. — К.: Знання, 2000. — 203 с.
31. *Добровольский В. В.* География почв с основами почвоведения: Учебник. — М.: ВЛАДОС, 1999. — 384 с.
32. *Жупанський Я. І.* Історія географії в Україні: Навч. посіб. — Л.: Світ, 1997. — 264 с.
33. *Жучкова В. К., Раковская Э. М.* Методы комплексных физико-географических исследований: Учеб. пособие. — М.: Академия, 2004. — 386 с.
34. *Злобін Ю. А.* Основи ландшафтної екології. — К.: Либідь, 1999. — 164 с.
35. *Игнатьев Г. М.* Тропические острова Тихого океана. — М.: Мысль, 1979. — 270 с.

36. *Исаченко А. Г.* Ландшафтоведение и физико-географическое районирование: Учебник. — М.: Высш. шк., 1991. — 368 с.
37. *Кист А.* Австралия и острова Тихого океана: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1980. — 303 с.
38. *Ковальов О. П.* Географічний ландшафт: науковий, естетичний і феноменологічний аспекти. — Х.: Екограф, 2005. — 388 с.
39. *Коротун І. М.* Основи загального землезнавства: Навч. посіб. — Рівне: РДПУ, 1999. — 310 с.
40. *Лук'янова Л. Б.* Основи екології: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2000. — 327 с.
41. *Любушкина С. Г., Пашканг К. В.* Естествознание: Землеведение и краеведение: Учеб. пособие. — М.: ВЛАДОС, 2002. — 456 с.
42. *Масляк П. О., Шищенко П. Г.* Географія Африки. — К.: Стафед, 1999. — 160 с.
43. *Портнов В. Н.* География Африки: Учеб. пособие. — М.: Изд-во МГУ, 1989. — 56 с.
44. *Пфедфер П.* Азия: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1982. — 317 с.
45. *Реймерс Н. Ф.* Популярный биологический словарь. — М.: Наука, 1990. — 544 с.
46. *Савчук Р. І.* Загальне землезнавство: Навч. посіб. — Рівне: Ліста, 1998. — 260 с.
47. *Сандерсон И.* Северная Америка: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1979. — 303 с.
48. *Терминологический словарь по физической географии* / Под ред. Ф. Н. Милокова. — М.: Высш. шк., 1993. — 288 с.
49. *Фізична географія: Навч. посіб.* / О. В. Барановська та ін. — Ніжин, 2006. — 163 с.
50. *Щербань М. І.* Клімати земної кулі: Посібник. — К.: Рад. шк., 1986. — 168 с.

Література, рекомендована для індивідуальної роботи

1. *Ананьев Г. С., Леонтьев О. К.* Геоморфология материков и океанов. — М.: Изд-во МГУ, 1987. — 275 с.
2. *Биосфера: загрязнение, деградация, охрана: Краткий толковый словарь.* — М.: Высш. шк., 2003. — 125 с.
3. *Вайсберг Д.* Погода на Земле: Пер. с англ. — Л.: Гидрометеиздат, 1980. — 216 с.
4. *География России: Энцикл. словарь* / Гл. ред. А. П. Горкин. — М.: БРЭ, 1998. — 800 с.

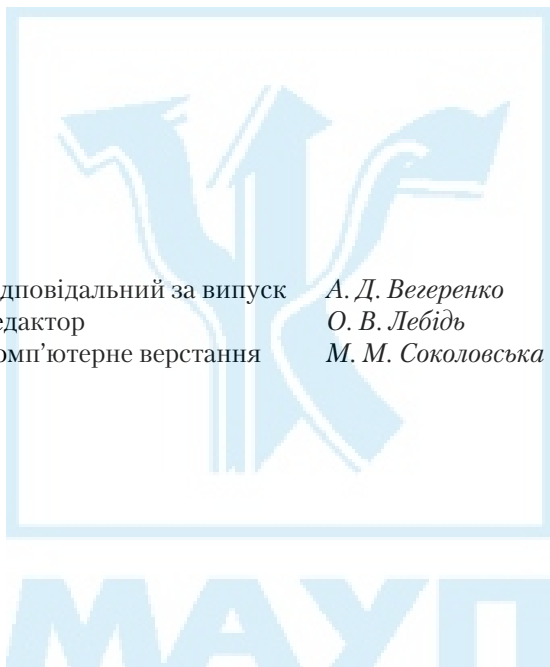
5. *Динамическая геоморфология: Учеб. пособие.* / Под ред. Г. С. Ана-
льева и др. — М.: Изд-во МГУ, 1992. — 445 с.
6. *Залогин Б. С., Кузьминская К. С.* Мировой океан: Учеб. пособие. —
М.: Академия, 2001. — 172 с.
7. *Зубов С. М.* Физическая география Содружества Независимых
Государств: Учеб. пособие. — Минск: Университетское, 2000. —
312 с.
8. *Мадагаскар: Справочник* / Отв. ред. Ю. Н. Винокуров. — М.: Вост.
лит., 2005. — 287 с.
9. *Мельник А. В., Миллер Г. П.* Ландшафтний моніторинг. — К.,
1993. — 148 с.
10. *Назарук М. М.* Основи екології та соціоекології. — Л.: Афіша,
1999. — 256 с.
11. *Радкевич В. А.* Экология: Учебник. — Минск.: Выш. шк., 1998. —
159 с.
12. *Самбурова Е. Н., Медведева А. А.* Китай. — М.: Мысль, 1991. —
168 с.
13. *Сингх Г.* География Индии: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1980. —
541 с.
14. *Сорохтин О. Г., Ушаков С. А.* Развитие Земли: Учебник / Под ред.
В. А. Садовниченко. — М.: Изд-во МГУ, 2002. — 560 с.
15. *Страны и народы: Земля и человечество. Общий обзор.* — М.:
Мысль, 1978. — 315 с.
16. *Страны и народы. Зарубежная Европа. Общий обзор. Северная
Европа.* — М.: Мысль, 1981. — 269 с.
17. *Страны и народы. Зарубежная Европа. Восточная Европа.* — М.:
Мысль, 1980. — 349 с.
18. *Страны и народы. Зарубежная Европа. Западная Европа.* — М.:
Мысль, 1979. — 381 с.
19. *Страны и народы. Зарубежная Европа. Южная Европа.* — М.:
Мысль, 1983. — 285 с.
20. *Страны и народы. Зарубежная Азия. Общий обзор. Юго-Запад-
ная Азия.* — М.: Мысль, 1979. — 381 с.
21. *Страны и народы: Зарубежная Азия. Общий обзор. Южная
Азия.* — М.: Мысль, 1982. — 253 с.
22. *Страны и народы: Зарубежная Азия. Юго-Восточная Азия.* — М.:
Мысль, 1979. — 301 с.
23. *Страны и народы: Зарубежная Азия. Восточная и Центральная
Азия.* — М.: Мысль, 1982. — 285 с.

24. *Страны* и народы: Африка. Общий обзор. Северная Африка. — М.: Мысль, 1982. — 349 с.
25. *Страны* и народы: Африка. Западная и Центральная Африка. — М.: Мысль, 1979. — 301 с.
26. *Страны* и народы: Африка. Восточная и Южная Африка. — М.: Мысль, 1981. — 269 с.
27. *Страны* и народы: Америка. Общий обзор. Северная Америка. — М.: Мысль, 1980. — 301 с.
28. *Страны* и народы: Америка. Общий обзор. Латинская Америка. Средняя Америка. — М.: Мысль, 1981. — 334 с.
29. *Страны* и народы: Америка. Южная Америка. — М.: Мысль, 1983. — 284 с.
30. *Страны* и народы: Австралия и Океания. Антарктида. — М.: Мысль, 1981. — 303 с.
31. *Страны* и народы: Советский Союз. Общий обзор. Российская Федерация. — М.: Мысль, 1983. — 461 с.
32. *Страны* и народы: Советский Союз. Общий обзор. Российская Федерация. Республики Прибалтики. Белоруссия. Украина. Молдавия. — М.: Мысль, 1984. — 348 с.
33. *Страны* и народы: Советский Союз. Республики Закавказья. Республики Средней Азии. Казахстан. — М.: Мысль, 1984. — 381 с.
34. *Страны* и народы: Земля и человечество. Глобальные проблемы. — М.: Мысль, 1985. — 432 с.
35. *Хільчевський В. К., Дубняк С. С.* Основы океанології: Підручник. — К., 2001. — 241 с.
36. *Экологический* энциклопедический словарь. — К.: МСЭ, 1990. — 408 с.

Internet-джерела

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Фізична географія країн світу”	7
Список літератури	43

Зам. № ВКЦ-3160

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП